

تاریخ: ۱۴۰۰/۰۳/۲۲

شماره: ۰۱/۱۴۰۰۰۳۲۱

پیوست: ندارد

بیانیه‌ی مشترک انجمن حفاظت پرندگان آوای بوم و موسسه پرندشناسی طرلان در خصوص اقدامات و عملکرد مجموعه‌ی کمیته‌ی ثبت پرندگان

چندسالی است به همت تنی چند از علاقمندان و فعالان حیطه‌ی پرندگان، گروهی با عنوان کمیته‌ی ثبت پرندگان ایران به فعالیت می‌پردازد و در جهت ارتقای اطلاعات ثبت شده در مورد پرندگان تلاش می‌نماید. پیرو پرسش‌های متعدد دیگر علاقمندان و فعالان این عرصه، نظر دو مجموعه طرلان و آوای بوم اعلام می‌شود. یقیناً بزرگواران فعال در کمیته‌ی ثبت پرندگان با حسن نظر، تمام تلاش و کوشش خود را برای ارتقای علمی و جایگاه کشورمان در زمینه‌ی پرندگان بکار گرفته‌اند که جای تشکر و قدردانی است. اما زمانی که صحبت از یک کمیته‌ی ملی به میان می‌آید، صرف نظر از نوع فعالیت، اولین گام ثبت رسمی فعالیت آن مجموعه است. همچنین مجموعه مذکور الزاما باید دارای اساسنامه‌ی رسمی و مورد تایید قریب به اتفاق فعالان آن عرصه خصوصا مجموعه‌های رسمی و دارای هویت حقوقی، اساتید و صاحب‌نظران باشد. یک کمیته ملی با یک موسسه و شرکت متفاوت است و لازم است تنها منعکس کننده‌ی اجماع نظرات ملی و نه شخصی باشد. نحوه‌ی حضور اعضا و معیارهای انتخاب باید شفاف بوده و بدور از دیدگاه‌های شخصی و سلیقه‌ای حضور تمامی افراد و گروه‌های تخصصی فعال در کشور در چنین کمیته‌ای میسر باشد چرا که تصمیمات چنین کمیته‌ای در رده‌ی اول گروه‌ها و علاقمندان فعال را تحت تاثیر قرار خواهد داد. در ادامه تمامی تصمیمات آن کمیته الزاما باید براساس رای گیری رسمی با اکثریت فعالان و صاحب‌نظران باشد و دسترسی به صورت جلسات و نحوه‌ی تصمیم‌گیری‌ها کاملا مشخص باشد. تصمیمات باید به صورت رسمی پس از تایید نهادها و مراجع رسمی، که در این مورد سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشد، اعلام شود و از همه مهمتر حدود و اختیارات چنین مجموعه‌ای از سوی نهاد‌های مرجع به رسمیت شناخته شود. از دید موسسه پرندشناسی طرلان و انجمن آوای بوم بعنوان دو موسسه و سازمان مردم‌نهاد رسمی فعال در زمینه‌ی پرندگان، کمیته محترم ثبت پرندگان مجموعه‌ای غیر رسمی از افراد و متخصصان دلسوز است که همراهی و همکاری با ایشان باعث افتخار ما است،

اما فعالیت آن به هیچ عنوان فعالیت یک کمیته‌ی ملی نبوده و نظرات آن صرفاً منعکس کننده‌ی نظر فرد یا افراد بیان‌کننده‌ی آن است و نباید به عنوان تصمیمات نهایی در سطح ملی در نظر گرفته شود.

از جمله فعالیت‌های آن مجموعه که نباید به عنوان تصمیمات و فعالیت‌های ملی در نظر گرفته شود می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

• ثبت ملی پرندگان و اعلام چک لیست گونه‌ها

ضروری است که در هر کشور یک چک لیست رسمی از تعداد و اسامی گونه‌های مشاهده شده‌ی پرندگان وجود داشته باشد. بدیهی است که نگارش و به روز رسانی این چک لیست باید از سوی یک سازمان متولی و ملی انجام گیرد و یا آن سازمان، اقدام را به صورت رسمی به کمیته‌ای ملی واگذار نماید. در سال‌های گذشته مجموعه‌ای که با عنوان "کمیته‌ی ثبت پرندگان" شناخته می‌شود، چک لیستی را ارائه نموده و آن را به روز رسانی مینماید که به طور رسمی و قانونی به تایید سازمان متولی (سازمان حفاظت محیط زیست) نرسیده است. بنابراین این دو موسسه وظیفه‌ی اخلاقی خود میدانند که به اطلاع عموم برسانند که چک لیست و طبقه‌بندی ارائه شده توسط مجموعه‌ی ثبت پرندگان صرفاً چک لیستی بر اساس نظرات فرد یا افراد دخیل در نگارش آن است و دارای وجهت ملی یا بین‌المللی نیست. نیاز به یادآوری مجدد است که این موضوع ارزش فعالیت‌های انجام شده توسط آن کمیته را کم نکرده و صرفاً یادآور میزان اعتبار آن است.

• ثبت مشاهدات پرندگان کمیاب، زادآور و غیره

پرنده‌نگرها در سراسر دنیا از تماشای پرندگان کمیاب لذت برده و علاقه به ثبت مشاهدات خود دارند و بسترهای مختلفی برای ثبت مشاهدات پرندگان در سطح ملی و بین‌المللی وجود دارد که پرنده‌نگران فارغ از اینکه در کدام کشور و در کدام منطقه هستند می‌توانند از آن‌ها برای ثبت مشاهدات خود استفاده نمایند. مجموعه‌ای که با عنوان کمیته‌ی ثبت پرندگان شناخته می‌شود نیز در سال‌های اخیر به عنوان یک بستر برای ثبت مشاهدات به کار گرفته شده است. اما طرلان و آوای بوم یادآور می‌شوند که ثبت‌های منتشر شده در رسانه‌های آن مجموعه مشابه دیگر بسترهای ملی و بین‌المللی هستند و ارزش قانونی یا ملی بیشتری از دیگر بسترها یا پلتفرم‌ها ندارد.

• نام‌گذاری و رده‌بندی پرندگان ایران

اخیراً آن مجموعه اقدام به اصلاح نام پرندگان و رده‌بندی آن‌ها در ایران نموده است که به نظر می‌رسد اقدامی فراتر از حدود اختیار هر مجموعه‌ی مستقل بوده و نیازمند رویکرد ملی است. در درجه اول رده‌بندی پرندگان باید بر اساس یک و یا چندى از رفرنس‌های جهانی باشد و تنها با مطالعه‌ی چند مقاله‌ی موردی و یا دیدگاه شخصی نمی‌توان در سطح ملی در مورد تغییرات رده‌بندی تصمیم‌گیری نمود. این مهم نیازمند برگزاری جلساتی رسمی با حضور متخصصان و مراجع ملی است و یک فرد یا گروه نمی‌تواند با عنوان گروهی ملی بدون

تایید رسمی آن مراجع به اعلام چنین مواردی تحت عنوان فهرست ملی اقدام نماید. اولین مشکل در این خصوص تفاوت‌هایی است که ممکن است با رده‌بندی‌های مراجع جهانی ایجاد شود و یا تعدد نظرات در اعلام رده‌بندی پرندگان یک کشور پیش آید. تغییرات دائمی در این مورد سبب سردرگمی متخصصین و علاقمندان خواهد بود. در جهان نیز تغییرات رده‌بندی پرندگان هرچند سال یکبار توسط مراجع اعلام می‌شود. بدون شک تمامی مقالات علمی و نظرات متخصصین در جایگاه خویش محفوظ و دارای ارزش است اما نحوه ایجاد تغییرات در رده‌بندی‌های ملی نیازمند دیدگاهی عمیق‌تر است و شایسته است در کشور ما نیز این مهم در زمان‌های مشخص و با روندی از پیش تایید شده و با نظر جمعی متخصصان باشد.

در مورد نام‌گذاری پرندگان و خصوصا تغییر نام‌های پرندگان نیز انجمن آوای بوم و موسسه پرنده شناسی طرلان به اتفاق بر این باوراند که سرزمین پهناور ایران مجموعه‌ای از فرهنگ‌ها و سنن متفاوت است و همانگونه که نام افراد در این کشور بی‌همتا مجموعه‌ای از نام‌های فارسی، ترکی، عربی، کردی، سیستانی، بلوچ و ... است پسندیده است برای ایجاد وحدت ملی نام‌گذاری پرندگان نیز از این قاعده مستثنی نباشد. طی سال‌های مختلف نام‌های پرندگان با ترکیب زیبایی از همه فرهنگ‌ها و قوم‌های حاضر در کشور همراه بوده است که از سال‌ها قبل در یکسان‌سازی نام‌های پرندگان ایران از آن بهره گرفته شده است و در بسیاری از نوشته‌ها و مقالات بکار رفته‌اند. هرگونه دخل و تصرف در این نام‌گذاری‌ها نیازمند دقت و واکاوی‌های طولانی مدت است و همه گروه‌ها، موسسات و علاقمندان و خصوصا مراجع ملی ما از جمله سازمان حفاظت محیط زیست باید چنین تصمیماتی را تایید نمایند و پس از آن اقدام به اعلام آن شود. اولین مشکل در تغییرات دائمی نام‌های پرندگان سردرگمی عموم جامعه در برخورد با نام‌گذاری و یا جستجوی نام‌ها است و در قدم بعدی احتمالا سردرگمی در نحوه بیان اسامی در مقالات و نوشته‌ها ایجاد می‌شود. نویسندگان این بیانیه علی‌رغم احترام بسیار برای دوستان عزیز و محترم در کمیته ثبت پرندگان، ضمن اعلام نگرانی از روند حاضر اعلام می‌دارند که فعالیت‌های آن مجموعه‌ی محترم را نه به عنوان کمیته‌ای ملی و حاصل خرد جمعی، که تنها به عنوان تصمیمات و نظرات یکی از چندین مجموعه‌ی فعال در عرصه پرنده‌نگری و حفاظت پرندگان به رسمیت می‌شناسد. یقینا پس از ایجاد یک کمیته ملی با چهارچوبی مشخص کلیه تصمیمات و نظرات نهایی آن کمیته مورد احترام خواهد بود.

رونوشت: معاونت محیط زیست طبیعی و تنوع زیستی سازمان حفاظت محیط زیست

علیرضا هاشمی

ایمان ابراهیمی

مدیر موسسه پرنده شناسی طرلان

مدیر انجمن حفاظت از پرندگان آوای بوم